

Meest belangrijk conclusies Burgermasterclass

15 november 2019
Eindhoven

Voor de Burgermasterclass, mede-georganiseerd door DuurzaamDoor, LSA en Greenwish zijn onderstaande conclusies opgetekend. Oftewel welke leerervaringen kunnen wij doorgeven, zodat deze leerervaring gebruikt kunnen worden bij komende participatie-processen:

1. **Vergunnen en gunnen.**

Gunnen is een woord uit de leefwereld, de wereld van inwoners: "als je iemand iets gunt dan sta je toe dat iemand iets prettigs ondervindt". Vergunnen wordt vooral in systeemwereld gebruikt, vooral bij overheden, en in de betekenis van "toestaan, toestemming voor iets geven". Daar zit ook een controle-element in.

In de leefwereld gaat het om het persoonlijke (ik gun jou iets omdat ik je waardeer, of omdat je mijn vriend bent, of...). In de systeemwereld wordt vergunnen vooral gebruikt als toetsing.

De systeemwereld zou lering kunnen trekken uit deze woorden.

Alhoewel wij op menselijk niveau elkaar al het beste wensen, dus gunnen, is het vaak voor een ambtenaar moeilijk om inwoners, vanuit zijn of haar onafhankelijke positie, iets te gunnen. Want de ambtenaar redeneert en handelt vanuit zijn of haar eigen taak. Een ambtenaar past, vanuit die onafhankelijke hoedanigheid, regels toe, en zal doorgaans niet 'gunnen'.

Maar indien beredeneerd vanuit het grotere plaatje (holistisch visie), dan is gunnen wel mogelijk. Dus niet vanuit de taak handelen, maar vanuit de opdracht. De holistische visie of de opdracht zou kunnen zijn: onze taak is een transitie naar een duurzaam Nederland, met oog voor mens, dier, natuur en omgeving en een uitgebalanceerde samenhang tussen die elementen. Vanuit die holistische visie zou een ambtenaar kunnen vaststellen: ik 'gun' de inwoners een duurzame leefwereld. Gezamenlijk, met alle stakeholders, bepalen wij hoe die duurzame leefwereld er uit gaat zien en hoe wij die gaan realiseren, waarbij ieder een even groot recht van spreken heeft. Vanuit die basis is het eenvoudiger elkaar te vertrouwen, want het uiteindelijke doel is een gezamenlijke doel.

Uiteindelijk is gunnen een meerwaarde voor de ambtenaar. Een ambtenaar is van vlees en bloed, waar in zijn eigen leefwereld gunnen normaal is. Als Bij gunnen denkt een ambtenaar mee en zoekt naar een oplossing vanuit de holistische visie. Vanuit de taak levert alleen maar onoverbrugbare grenzen op. Vanuit de opdracht, levert bruggen op en grensoverschrijdende oplossingen.

2. **Je kunt je niet verbinden aan iets dat je niet kent.**

Vanuit wederzijds begrip is de kans op verbinding groter. Dat betekent dat we nog veel werk te doen hebben want er is zoveel onbekendheid en onbegrip. Willen wij oprecht samenwerken, dan moeten we elkaar leren kennen en moeten wij investeren in elkaar leren kennen en open staan voor elkaar.

NB: items 2 en 4 hangen met elkaar samen: in beide gevallen staat er iets in de weg om te komen tot opbouwende communicatie en uiteindelijk samenwerking.

3. **Je kunt regels loslaten, als je je vasthoudt aan de bedoeling van de regel.**

Regels zijn er niet voor niets, ze zijn ooit met een goede reden bedacht in het verleden. De toekomst vraagt iets anders. Daarom is het goed elke keer te kijken, naar de bedoeling van de regel, waar was hij voor bedoeld? Als je dat helder hebt kun je waar nodig de regel loslaten.

4. **Vooroordelen benoemen, creëert meer begrip.**

Als je allebei je vooroordelen durft te delen, dan ontstaat er meer openheid, om gezamenlijke waarden te verkennen.

5. **Wat is jouw rol in de transitie?**

Meest belangrijke vraag om stakeholders te activeren en actief te betrekken bij transitie- en participatieprocessen.

6. **Design kan ontwapenen, verbinden, vooroordelen ontkrachten.**

Design beïnvloedt de geest en de geestestoestand. Het kan negatief en positief werken. De ruimte waarin wij verblijven, de attributen die er in staan, de wijze van aankleding, de functie van het gebouw nu en in het verleden, is deels bepalend voor de mate van acceptatie en het openstaan voor een ander en zijn/ haar mening.

Voor een open sfeer en acceptatie, is laagdrempeligheid nodig. Laagdrempeligheid ontstaat pas als er verbinding is. Design kan daarbij helpen.

7. **Geef ruimte aan intimiteit**

Intimiteit wil zeggen dat aanwezigen zich veilig en welkom voelen. Welkom, zodat zij voelen dat hun aanwezigheid en bijdrage gewenst zijn. Veilig, omdat deelnemers hun vragen moeten stellen, vaak voortkomend uit het niet weten, veelal gepaard gaande met onzekerheid. Daarnaast moeten er zaken in alle veiligheid kunnen worden besproken die de dagelijkse gang van zaken, na de bijeenkomst, niet frustreren. Tot slot moeten deelnemers het gevoel na afloop krijgen dat ze antwoord hebben gekregen op hun persoonlijke vragen, gerelateerd aan het besproken onderwerp.

8. **Boor de juiste energiebron aan**

Geef de aanwezigen energie, door ze die vragen te stellen, waar ze energie van krijgen. Een organiserende type vragen stellen over beleid, zal geen energieke bijdrage opleveren. Breng in kaart welk onderwerp mensen geïnteresseerd zijn en probeer ze te activeren door de onderwerpen te behandelen waar zij energie van krijgen

Een goed samenwerkend team is alleen mogelijk, als iedereen op zoek gaat naar elkaars energiebron, daarop anticipeert en elkaar daarin faciliteert. Dus iedereen in zijn/har kracht zetten.

9. **Betrek creatievelingen bij samenwerkingsprocessen of bij het leren over samenwerking**

Creatievelingen bieden iets, wat de transitie nodig heeft: het denken en handelen buiten de kaders, over grenzen heen durven te gaan, out of the box. En dan vandaaruit verder werken.

Creatievelingen handelen bij uitstek vanuit een holistische visie. Zij hebben voor ogen om de wereld mooier te maken, zonder zich al te veel te houden aan datgene wat moet of wat hoort.

10. **Lef om over grenzen heen denken en handelen**

Systeemwereld (vooral zij) en leefwereld moeten het lef hebben om opdracht-gedreven de transitie en participatie aan te gaan, zonder van tevoren grenzen te stellen en zonder vanuit je taak te denken en te handelen. Op dat moment zijn de 'ja maars' en 'nee's' verboden. Als eenmaal de holistische visie, door systeem- en leefwereld gezamenlijk is vastgesteld, dan pas kijk je naar kaders en ga je het traject in met de vraag: hoe dan? Maar wel in de wetenschap dat grenzen kunnen of moeten worden verschoven of dat er anders naar grenzen en regels wordt gekeken. (Zie nr. 3)

Een aantal intrigerende quotes:

- Van "we wijken niet af van de regels" naar "hoe kunnen we het probleem samen oplossen"

- Leef- en systeemwereld: "we zijn tot elkaar veroordeeld"
- Achter elke regel zetten wat ook al weer het doel was
- Veranderkleuren en gedragslenzen: een visie op gedragsverandering
- In Omgevingswet staat dat natuur vanwege intrinsieke waarde bescherming verdient
- Systeemwereld, hun terminologie straalt belang uit, zoals het Engelstalige 'Central Innovation District'; leefwereld kiest gewone taal
- Inspirerende landschappen: kijk eens naar Panorama Nederland van Floris van Alkemada
- Het komt voor dat burgers zich voor algemeen belang willen inzetten en dat reactie systeemwereld is: daar heb jij toch helemaal geen eigenbelang bij?
- Raadslid merkt op: wij moeten kaders maken voor participatie.